

Tā ir laime – pirmajai turēt rokās Dieva radību

Preiļu slimnīcas dzemdību nodaļas vecmāte ar 42 gadu pieredzi Jekaterina Loseva.

Lidijas Kirillovas foto

Lidija Kirillova

Preiļu slimnīcas dzemdību nodaļa un tās darbinieki pelnījuši atsevišķu stāstu, varbūt pat uzrakstīt grāmatu par dakteriem, māsiņām, vecmātēm, kuri gadu desmitiem rūpējušies par māmiņām un viņu mazuliem katras jaunas dzīvības atnākšanas brīdī. Pavisam nejauši internetā uzgāju Māmiņu Kluba pirms gadiem septiņiem veiktu pētījumu par Latvijas dzemdību vietu novērtējumu. Pētījumā iekļautas vecāku atsauksmes par dzemdību vietas personālu, nodaļas iekārtojumu, pēcdzemdību aprūpi. Augsta profesionalitāte, iejūtība, korektums, individuāla pieeja, sirdssiltums – tā tika vērtēta Preiļu dzemdību nodaļā gūtā pieredze. Ne velti uz dzemdībām Preiļos ierodas grūtnieces ne tikai no tuvākās apkārtnes, bet arī no Krāslavas, Dagdas, Daugavpils, Rēzeknes un pat Pierīgas. Preiļos daudzām ģimenēm nākuši pasaulē pirmie, otrie un trešie bērniņi, bet ilggadējās vecmātes zina stāstīt par jaunajām māmiņām un tētiem, kuru pirmajos brīcienos savulaik klausījušās.

Pēdējā laikā arvien nopietnāk dzird runājam, ka, Veselības ministrijai īstenojot slimnīcu tīkla reformu, Preiļos dzemdību nodaļas, visdrīzāk, nebūs. Valsti var saprast, finansējuma trūkst, bērni dzimst arvien retāk... Taču pagaidām nodaļa strādā ierastajā ritmā. Uz sarunu par profesiju aicināju Preiļu slimnīcas dzemdību nodaļas vecmāti ar 42 gadu pieredzi JEKATERINU LOSEVU.

Jekaterina, kāpēc jūs esat tieši vecmāte? Turklāt strādājat šajā profesijā jau ilgu gadus, kas liecina par ciešu saikni...

– Patiesībā viss notika samērā nejauši. Pēc skolas beigšanas gribēju izmācīties par medicīnas māsu. Tas bija 1980. gads, kompāniju sastādīja draudzene. Viņa paziņoja, ka iestājusies un mācīsies par vecmāti. Pierunāja mani tiktāl, ka arī es nolēmu – būšu vecmāte. Mācību laikā gan mums teica, sak, diez vai strādāsiet savā profesijā, jo vecmāšu slimnīcās toreiz pietika. Pati esmu no Līvāniem un zināju, ka tur dzemdību nodaļā (*iedomājieties, kādreiz arī Līvānu slimnīcā bijusi dzemdību nodaļa – autore piezīme*), vecmāšu vakanču nebūs. Pie sevis nodomāju, ka iegūtās zināšanas man dzīvē noteikti noderēs, ja arī strādāšu citā medicīnas virzienā.

Pēc divarpus gadiem, kad ieguvu vecmātes diplomu, tas bija 1983. gadā, saņēmu nosūtījumu uz Preiļiem. Nopriecājos, jo tas bija tuvu mājām. Sākās padomju laikiem tipiska jaunā speciālista dzīve ar nakšņošanu kopmītnē. Dzemdību nodaļa man kļuva kā otrās mājas, nu jau četrdesmit divi gadi pagājuši. Nodaļas telpu izvietojums mainījās, te šurp, te turp, bet kolektīvs bija stiprs un

vienots. Tiesa, laiks iet, divas no manām toreizējām kolēģēm jau aizgājušas pensijā. Toties ir vairākas bērnu māsiņas, kuras joprojām ir darba ierindā, ļoti gudras un ļoti pieredzējušas.

Kā jums šķiet, kas ir tas iemesls, ka tieši dzemdību nodaļā ir tik maza kadru mainība? Parasti personāls iekšēji migrē.

– Tāpēc, ka mūsu darbs ir brīnumains. Katras dzemdības ir citādākas – kā bērniņš nāk, kāpēc viņš ir pagriezies tā vai citādi. Ziniet, es domāju, ka personīgi mani vecmātes darbā tur pozitīvās emocijas. Protams, redzu sievietes sāpes, reizēm rodas kādas problēmas, bet tas rezultāts!.. Bērniņš ir vesels, mamma jūtas labi, nu, kas var būt skaistāks par to? Taču pats, pats galvenais – es esmu pirmais cilvēks uz pasaules, kurš tur savās rokās mazo Dieva radību, es pirmā viņu redzu, tikai pēc tam ierauga mamma. Ticiet, tas ir vienkārši fantastiski!

Domāju, ka arī maniem kolēģiem ir līdzīgas izjūtas. Protams, reizēm ir sarežģītāki gadījumi, arī slodze bijusi liela. Iedomājieties, kādreiz nācies maiņas laikā pieņemt pat sešas dzemdības. Parasti tā bija, kad citas tuvākās dzemdību nodaļas uz mēnesi slēdza remonta vai profilaktiskās tīrīšanas dēļ.

Sakiet, kā dzemdību procesa organizēšana mainījies gadu desmitu laikā? Kādreiz dzemdību nodaļa slimnīcā bija tāds sava veida tabu.

– Tagad mēs nevaram iedomāties, ka bērniņu var uzreiz nošķirt no mammas. Bet kādreiz tā bija – bērni vienā telpā, viņu mammas citur. Tiesa, dažai sievietei gribas mazliet atpūsties, pagulēt, taču mazulim šķirtība nenāk par labu. Katram savas vajadzības, sāk veidoties režīms. Atceros, ka bija noteikts jaundzimušos barot pēc trim līdz trīsarpus stundām. Ko tad, ja mazais grib ēst ik pēc divām stundām? Tad gāja jautri, kamēr viens mierīgi gulēja, otrs tik skaļi *dziedāja*, ka visa nodaļa skanēja. Tagad mammas visu laiku ir ar mazuliem kopā, iepazīstas, sarod.

Svarīga pārmaiņa ir tas, ka tagad dzemdībās drīkst piedalīties arī dzīvesbiedri, kas pirms četrdesmit gadiem bija neiedomājami. Vīra atbalsts ir ļoti svarīgs, tas sievietei dod spēku un lielāku drošības izjūtu. Arī māmiņas tagad ir daudz zinošākas, vairs neprasa māsiņām, sak, pagaidi, negērb mazo tik ātri, es gribu redzēt, kā to dara.

1990. gadā bijām ļoti priecīgi, kad no spiestības nokļuvām izremontētās plašās telpās, kur palātās bija gan labierīcības, gan duša. Vīri drīkstēja apmeklēt savas sievas. Palātās bija telefons, kad ieradās citi ciemiņi, varēja parunāties, vairs nevajadzēja klaigāt pie atvērta loga. Toreiz tas bija superjaunums.

Vai Preiļi gadījumā nebija vieni no progresīvākajiem pārmaiņu ziņā?

– Jā, Preiļu slimnīcas dzemdību nodaļa bija pirmā Latvijā, kur tika veiktas šādas pārmaiņas. Ar to mēs lepojāmies toreiz, lepmi esam arī tagad. Starp citu, gadījās arī smieklīgi kuriozi. Kad vīri sāka nākt apmeklēt savas sievas, māsa saimniece reiz stāstīja – interesanti, ka pie kādas māmiņas katru dienu nāk cits vīrs. Viens, otrs, trešais... Izrādījās, ka sievietei daudz brāļu, visi nāk ciemos.

Liela pārmaiņa bija, kad tika atļautas ģimenes dzemdības. Vai vīri tādām notikumam bija gatavi?

– Oi, sākumā visādi bija. Kāds no šoka krita gar zemi, cits aptvēra galvu ar spilvenu un tā arī nosēdēja visu laiku kaktiņā. Bija gadījumi, kad dakterim nācās noglūbušo viltk sveigā gaisā. Vēlāk vīrieši kļuva labāk sagatavoti, varbūt informatīvos materiālus lasīja vai dokumentālās filmas skatījās.

Citreiz dzīvesbiedres pašas nevēlas, lai vīrs ir klāt dzemdību zālē. Līdzās pasēdēt, rociņu paturēt, mierināt – to jā, bet dzemdību zālē ne. Vīri nāk iekšā, kad mazulis jāģērbj, tad arī fotogrāfēšanās un visi pārējie skaistumi. Man patīk skatīties uz vīriešu reakciju, īpaši, kad paņem rokās savu pirmo bērniņu. Tās ir laimes asaras un tāds mīlums, kas izstaro.

Kādas ir mūsdienu jaunās māmiņas? Agrāk sagatavošana lielajām pārmaiņām dzīvē bija, teiksim, nekāda. Kā ir tagad?

– Jaunās sievietes tagad ir daudz zinošākas, izglītotākas. Ar to nodarbojas arī Māmiņu skola. Starp citu, es pati desmit gadus Preiļos vadīju Māmiņu skolas nodarbības, rādījām videofilmas, skaidrojām, stāstījām. Tagad tāda informācija pieejama internetā.

Vēsturiskajā fotogrāfijā (no kreisās) vecmāte J. Loseva, vecmāte M. Zīmele un vecmāte D. Novika

Foto no SIA «Preiļu slimnīca» arhīva

Tomēr ir arī izņēmumi, kad cilvēks nezina pilnīgi neko no tā, kas viņu sagaida. Stiprās sāpes tad kļūst par šoku. Mēs varam sievietēm palīdzēt ar atsāpināšanu, piemēram, epidurālo anestēziju, var palīdzēt ar tā saukto smieklu gāzi, kad paliek vieglāk. Agrāk vienīgā iespēja bija zāļu kokteilis – pretsāpju zāles, spazmolītiķi un nomierinoši medikamenti. Pašlaik pie mums strādā trīs jaunas vecmātes. Meitenes ir gudras, apķērīgas, ar viņu palīdzību sievietes var dzemdēt ūdenī, kas ļoti labi relaksē. Arī medicīniskais aprīkojums ir progresējis – sonogrāfija pieejama vai kardiotalahogrāfs, kas rāda bērniņa sirdsdarbību. Ne salīdzināt ar agrākajām iespējām.

Vecmāmiņa varbūt pārspīlējot teica, ka agrāk sievietes bijušas stipras, dzemdējušas rudzu laukā un pēc mazas atelpas turpinājušas strādāt. Kādas ir mūsdienu sievietes?

– Agrāk sievietēm bija ļoti daudz fiziski jāstrādā, citas izejas nebija. Tāpēc, ja mugura sāpēja vai vēdera lejasdaļā iesāpējās, daudz galvā neņēma, turpināja darbu. Tagad ir citi dzīves un darba apstākļi, māmiņas nav tik fiziski noslogotas, ir maigākas, jūtīgākas. Citi laiki, cita paaudze.

Vai esat kaut aptuveni saskaitījusi, cik jauno dzīvību šajos gados esat sagaidījusi?

– Nē, protams, nē. Kad nodaļā gada laikā bija ap četrsimt dzemdību, tad, sadalot uz mums četrām, katrai vecmātei sanāca pa simtam mazuļu. Pamazām dzemdību kļūst arvien mazāk. Taču nebrīnos, ja dzemdēt nāk manu pirmo bērniņu nākamās paaudzes. Tad gan saprotu, ka kļūstu veca.

Pēc lielākas un mazākas varas gaitēņos runātā var saprast, ka Preiļu slimnīcā dzemdību nodaļas drīz nebūs. Kāda ir jūsu nojauta?

– Nu, slikti ir ar demogrāfiju valstī. Dzimstība arvien samazinās, var teikt, ka stāvoklis ir dramatisks. Preiļu slimnīcas dzemdību nodaļā novembra vidū notikušas aptuveni 175 dzemdības. Tik maz nav bijis nekad iepriekš. Lai nodaļa varētu pastāvēt, vajag ļoti lielu naudu, bet, kā paši zināt, finansiālā situācija valstī nav laba. Vai no jaunā gada vai mazliet vēlāk, bet mūs slēgs.

Patiesībā par nodaļas likvidēšanu vai pat slimnīcas slēgšanu sāka runāt jau ap 2009. gadu, kad sākās krīze. Pilsētas un novada iedzīvotāji visu šo laiku ir cīnījušies par slimnīcas un dzemdību nodaļas pastāvēšanu kā nu pratuši, bet nu jau vairs nav spēka.

Arī apstākļi liek saprast, ka tā, kā līdz šim, pastāvēt nevar. Cilvēki saka, kā tad tā, jūsu nodaļa ir īpaša. Ko līdz statuss «īpaša», ja nav dzemdētāju?..

Kā jums savulaik izdevās panākt, ka uz Preiļiem brauc dzemdētājas no visiem Latgales novadiem, daļa pat no galvaspilsētas?

– Ziniet, labas runas tālu skan. Reklāma par pozitīvo pieredzi aiziet no cilvēka uz cilvēku. Domāju, ka attieksme pret sievieti ir galvenais. Ar katru strādājam tā, it kā viņa būtu vienīgā un vissvarīgākā. Nav pieredzes nekur citur, tāpēc man šķiet, ka tā ir visur.

Ko jūs darāt, kad pēc maiņas atnākat mājās?

– Man patīk lasīt, patīk adīt. Pavasarī sāku darboties mazdārziņā, tur darba pietiek līdz rudenim. Vasarās braucu pie mammas uz Līvāniem, kur privātmājas teritorijā vienmēr var atrast nodarbošanos.

Pēdējos gados pamanīju, ka pēc nakts dežūras tomēr gribas atpūsties, izgulēties. Jaunībā pēc tā neprasījās, tāpēc sapratu, ka laiks piebremzēt. Ja jautājat par ceļojumiem, tad es drīzāk esmu mājās sēdētāja. Man Preiļos, Līvānos un vispār Latgalē ļoti patīk – tik skaista daba apkārt, tik mierīgi. Starp citu, es labprāt sēņoju, bet, kopš sāka runāt par lāčiem mežos, man vairs nemaz nav mierīgi.

Kolēģi ir tikai kolēģi vai tiekaties arī kopīgos draudzīgos pasākumos?

– Tikāmies agrāk, tiekamies arī tagad. Vienīgi žēl, ka tagad svinīgas pusdienas biežāk velītas pavadīšanai pensijā. Tik daudz gadu kopā nostrādāts, tāpēc saraut kontaktus nav iespējams.

Tā kā mūsu saruna notiek pirms 18. novembra, atļausiet jautāt – kā pavadīsiet svētkus?

– Darbā, man ir dežūra. Tas nav nekas īpašs, nācies strādāt arī Jaungada naktī, Ziemassvētkos un Jānos. Reizēm tieši svētku nakts dežūras ir vissaspringtākās. Manas kolēģes Mārites dežūras laikā Jaungada naktī vien pāris minūtes pēc pusnakts piedzima bērniņš. Pilsētas centrā vēl notika svētku salūts, bet dzemdību nodaļā – pirmais mazulis.

Uz ielas gadās sastapt savējos, tas ir, jūsu saņemtos bērniņus?

– Droši vien, bet es viņus diemžēl neatpazīstu. Kad iepazīnāties, viņi izskatījās pavisam citādāk... Sveicienus, protams, atņem, jo saprotu, ka vecāki mani un manu lomu viņiem ierādījuši. ▣

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Tā ir laime – pirmajai turēt rokās Dieva radību» saturu atbild SIA «Vietējā»».

MAF
Mediju atbalsta fonds